

Maria
de la
Pau Janer.

La casa de les muses

Aquesta és una història amb tres noms propis: Clàudia, Glòria i Maria de la Pau. Clàudia és la protagonista de *Màrmara*, novel·la de Maria de la Pau Janer. Clàudia, a la ficció, viu a la ciutat de Girona, prop de la plaça dels Lledoners, a tocar el Museu d'Art, i es dedica a organitzar exposicions i muntatges de tota mena. Glòria, la tercera figura d'aquest tríptic, és la directora real del Museu d'Art gironí, Glòria Bosch i Mir. Ella va proposar a Maria de la Pau Janer que fes realitat la història del seu personatge fictici, és a dir, que muntés una exposició. I li va oferir un recinte fins ara desaprofitat del MD'A: l'antiga presó del Palau Episcopal, destinada als clergues condemnats pels tribunals eclesiàstics.

En acceptar Maria de la Pau la comanda de Glòria, va néixer el cicle titulat *Relectures*. Es tractava, en efecte, de rellegir algunes de les peces del museu amb els ulls de la literatura. De sobte, doncs, Maria de la Pau es transformava en Clàudia, la seva pròpia criatura, i treballava en la feina que havia assignat al seu personatge, però que personalment desconeixia: la de muntar exposicions. L'experiència va resultar apassionant: amb deu peces rescatades del magatzem del museu, la novel·lista va crear la seva mostra. Cada peça va ser confrontada amb un text literari dels autors més diversos: Petrarca, Jordi de Sant Jordi, Joanot Martorell, Diego de San Pedro, Joan Salvat-Papasseit, trobadors del cançoner popular, autors anònims dels grafits de la mateixa presó. El tema era obligat i únic, perfectament adequat al caràcter del recinte: l'amor robat i els presoners per causa de l'amor.

Amb l'exposició *Lladres d'amor*, Maria de la Pau Janer ha creat un món subtil i gairebé secret, que no revela el seu misteri a primera vista, sinó que incita a la lenta contemplació i a la reflexió. Poc a poc, en el silenci claustrofòbic de l'estreta presó episcopal, trencat només per la música de Josep Tero, textos i imatges es troben i s'acoblen. Tal com diu Maria de la Pau, «la literatura és sempre un espai de confluències; s'hi arreceren les més belles històries i hi cerquen espais on néixer i multiplicar-se, perquè mai no moren». De la mà dels escriptors s'entra en un nou espai, i les paraules serveixen per contemplar les obres amb una nova mirada. Tot enllaçant les imatges amb els mots, es fa honor al destí del museu com a casa de les muses: en aquesta estança elevada i closa hi han coincidit de manera indèstria la de l'Art i la de la Poesia. És una experiència gratificadora que ha estat possible gràcies a la màgica confluència d'unes altres muses: una de fictícia –la Clàudia– i dues de feliçment reals: la Glòria i la Maria de la Pau.

Una Devesa inèdita

Les obres que ara culminen en el nou nus d'accessos a Girona brinden la imatge d'una Devesa inèdita, no sabem encara si millor o pitjor que la coneguda de sempre. Hi han plantat molts arbres, però també n'han abatut molts de vells. S'han suprimit moltes noses, però també se n'han alçat de noves, perfectament innecessàries i evitables. S'ha restituit el sentit de rambla de l'avinguda de Ramon Folch, però —a diferència de la primitiva— és una rambla que no mena enlloc; només a una rotonda de circulació rodada i a una seqüència de passos de zebra que no faran ni fàcil ni còmode l'accés al parc. Una vegada més, els automòbils hauran guanyat la partida als desvalguts vianants, i és molt possible que no s'hagi superat el trencament endèmic entre la ciutat i el parc.

Però no és pas d'aquesta Devesa de la que volfem parlar aquí, sinó d'una Devesa literària que s'ha mantingut pràcticament inèdita durant gairebé vuitanta anys, i que és deguda a la ploma de Joan Arús.

Joan Arús i Colomer, nascut a Castellar del Vallès l'any 1891 i mort a la mateixa població l'any 1982, va viure a Sabadell i va destacar com a poeta i també com a assagista de temes literaris i poètics. D'inspiració simbolista, va ser definit per Alexandre Plana com «un poeta líric que treu enfora la inquietud que li muda en desitjos les sensacions més vagues, ordenades segons la raonable harmonia que li dicta el moment». Com molts dels escriptors de la seva època, va prendre part en els Jocs Florals de Girona, on tenia amics com Palol i Tharrats. L'any 1927 va llegir una selecció dels seus poemes a l'Ateneu gironí, entre ells el titulat *Posta de tardor a Girona*, manuscrit deu anys abans, que va restar en poder de Carles Rahola, president de l'entitat, i que ara surt a la llum. Així podem afegir el nom de Joan Arús a la llista de tants poetes que durant aquest segle han dedicat estrofes a la Devesa; velles sensacions que s'uneixen a la nova imatge del parc com un element de contrast. L'arbreda històrica acredita un cop més —entre la tradició i la renovació— la seva realitat polièdrica i inesgotable.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

Posta de tardor a Girona.

La tarda, quieta, mor.
Els platans de la Devesa
fan un sol or del seu or
i l'or de la posta encara.

De tots ells (sembla que frisson
cada arbre per ferre un cant)
m'arriba la xerradissa
de tant ocells com hi han.

Quina divina mudança
en cores, a la Tardor!
El món arreu va demand-re
perquè em senti als ulls millor.

Quants, atònit, la contrada:
no se si és un vell tapis
o la visió encantada
d'un bell somni fonèdic.

I dic, abrupt: D'on venia,
on és que sóc i per què?...
No se la mi ni de re:
ni l' hora jo em diluïa.

L'espai és orfe de vent.
Tot calla i s'immobilitza.
Dorm la llum. Sembla talment
que la porta s'eternitza

Mes ara em trobo de nou,
la pau de l' hora és malmena:
el vent, de sobte, remou
els platans de la Devesa.

I ara d' il·lusió berpuella's
el meu seny: al vent rebel
caven per terra les fulles
i els ocells volen pel cel.

10-XI-17

Joan Arús

X X X